ENHANCE: prehabilitatie bij blaaskanker

Blaaskanker is een complexe aandoening waarbij in sommige gevallen een operatieve blaasverwijdering, ook wel radicale cystectomie, noodzakelijk is. De impact van zo'n ingrijpende operatie kan zowel fysiek als emotioneel groot zijn. In deze editie ga ik in gesprek met Emine Akdemir, onderzoeker bij het Antoni van Leeuwenhoek (AVL), over de ENHANCE studie. ENHANCE is een gerandomiseerde gecontroleerde studie die zich richt op het verminderen van perioperatieve complicaties bij patiënten met blaaskanker door middel van een uitgebreid prehabilitatieprogramma.

Naam van de interventie:
ENHANCE: prehabilitatie bij blaaskanker

Contact:
Drs. Emine Akdemir

Financiering:
KWF

Partners:
Catharina Ziekenhuis, Erasmus MC, Maastricht UMC, Meander Medisch Centrum, Noordwest Ziekenhuisgroep, Radboudumc, Rijnstate, Tergooi MC, UMC Groningen, UMC Utrecht, Isala, Zuyderland, VieCuri, Antonius Sneek, Slingeland

Doelgroep:
Alle patiënten met blaaskanker die een operatieve blaasverwijdering (radicale cystectomie) moeten ondergaan

Doel:
Het verminderen van perioperatieve complicaties na een operatieve blaasverwijdering

ENHANCE
prehabilitatie bij blaaskanker

Ik spreek Emine Akdemir over de ENHANCE studie, een onderzoek naar een leefstijlinterventie waarin haar achtergrond in zowel voeding en diëtiek als gezondheidswetenschappen perfect samenkomt.

Zou je je willen voorstellen?
"Mijn naam is Emine Akdemir, ik heb een achtergrond in voeding en diëtetiek en gezondheidswetenschappen. Mijn interesse in voeding en beweging heeft mijn belangstelling voor leefstijl versterkt, wat goed tot uiting komt in dit project. Ik werkte al op de afdeling psychosociaal onderzoek bij AVL toen dit project op mijn pad kwam. Ik wilde graag promotieonderzoek doen op een onderwerp dat ik interessant vind en dat goed past bij mijn achtergrond. Inmiddels ben ik in mijn derde jaar."

Wie is de doelgroep van deze studie?
"Oorspronkelijk richtte de studie zich op patiënten met spierinvasieve blaaskanker. Echter, in de praktijk zagen we dat er ook patiënten zijn die een niet-spierinvasieve aandoening hebben en dezelfde operatie ondergaan. Zij kunnen net zo goed baat hebben bij het programma. Daarom hebben we de inclusiecriteria uitgebreid en is het programma nu bedoeld voor iedereen met blaaskanker die een blaasverwijdering moet ondergaan."

Wat houdt de ENHANCE interventie precies in?
"De interventie bestaat uit vier componenten: training, voeding, psychosociale begeleiding en stoppen met roken. Het primaire doel is om complicaties na een operatieve blaasverwijdering te verminderen, een ingreep die vaak gepaard gaat met complicaties. Het programma omvat drie keer per week trainen onder begeleiding van een fysiotherapeut, professionele voedingsondersteuning, psychologische ondersteuning op indicatie, en indien relevant hulp bij stoppen met roken. We gebruiken de Hospital Anxiety and Depression Scale (HADS) voor de signalering van angstige en depressieve gevoelens. Afhankelijk van de scores verwijzen we patiënten door naar maatschappelijk werkers of praktijkondersteuners voor psychologische ondersteuning.

De training is intensief en op maat gemaakt. De training wordt opgesteld op basis van de resultaten van een inspanningstest op baseline. Patiënten trainen drie keer per week onder begeleiding van een fysiotherapeut: drie keer per week intervaltraining, twee keer per week krachttraining en één keer per week ontspanningsoefeningen. Interval- en krachttraining worden steeds in een sessie gecombineerd. We zoeken per patiënt een fysiotherapeut die dichtbij huis is, zodat er geen barrières zijn om te gaan trainen. Hierbij maken we waar mogelijk gebruik van Onconet. Het voedingsprogramma richt zich vooral op het verhogen van de eiwitinname.

Drs. Emine Akdemir

Patiënten krijgen voedingssupplementen die ze na de trainingen en voor het slapen gaan nemen. De voedingsondersteuning wordt aangeboden door een diëtist via een intake en een vervolgconsult."

Wat zijn de grootste uitdagingen bij het uitvoeren van het programma?"
De grootste uitdaging is de tijdsdruk. We willen patiënten minimaal twee weken, en liefst langer, laten trainen voor de operatie om een effect te kunnen bereiken. De wachttijd tot de operatie is soms maar heel kort, waardoor patiënten te snel geopereerd worden om aan het programma deel te nemen. Tot nu toe hebben we 76 van de benodigde 154 patiënten geïncludeerd. De werving van deelnemers verloopt via de behandelend arts of verpleegkundig specialist. Als patiënten worden aangemeld, neem ik contact met ze op. Het is echt noodzaak om de studiemetingen snel te plannen zodat ze zo snel mogelijk kunnen starten met het programma als ze ingeloot worden in de prehabilitatiegroep."
Niet iedereen wil meedoen. Sommige patiënten vinden de afspraken te veel in een korte tijd, vooral als ze van ver moeten komen. Anderen vinden het programma te intensief. Ze hebben net hun diagnose gekregen, hebben al veel andere afspraken en zijn soms minder belastbaar."

Het programma wordt vergeleken met de gebruikelijke zorg, kun je vertellen wat dat is?
"Momenteel is er in de meeste ziekenhuizen voor patiënten met blaaskanker geen specifiek prehabilitatieprogramma. Ziekenhuizen volgen wel onderdelen van het ERAS-protocol, wat gericht is op herstel na de operatie, maar een gestandaardiseerd programma voorafgaand aan de operatie ontbreekt. Voor patiënten in de controlegroep hebben we een flyer ontwikkeld met algemene adviezen over voeding en stoppen met roken, maar deze patiënten worden niet intensief begeleid."

Hoe meten jullie of er minder complicaties zijn? En zijn er al plannen voor implementatie?
"Het succes van het programma wordt gemeten aan de hand van gegevens over complicaties uit de medische dossiers en via vragenlijsten. We registreren alle complicaties vanaf graad 2, zoals wondinfecties of noodzakelijke antibiotica, om te zien of het programma een positief effect heeft gehad. Bij positieve resultaten hopen we dat het programma geïmplementeerd kan worden in de klinische praktijk. We zijn op dit moment bezig met focusgroepen om het programma te evalueren en waar nodig te verbeteren. Ook kijken we naar de kosteneffectiviteit van het programma.

Ik heb van sommige patiënten gehoord dat ze erg blij zijn dat ze hebben deelgenomen. Ze merken dat ze goed herstellen en willen vaak doorgaan met de trainingen en voedingsadviezen na afloop van het programma. Dat geeft veel voldoening en motiveert mij om door te gaan."

Ben ik nog iets vergeten?
"Ik heb nog niet benoemd dat ook patiënten die voorafgaand aan de operatie chemotherapie krijgen, kunnen deelnemen. Voor hen is er tijdens de chemotherapie een aangepast programma met twee keer per week training om hun conditie te behouden, terwijl het doel van de training tijdens prehabilitatie is om conditie op te bouwen. Ongeveer een kwart van de patiënten krijgt naast hun operatie ook chemotherapie en daarom vinden we het belangrijk om ook deze doelgroep te includeren."

Tot slot, hoe zie je de toekomst van dit onderzoek?
"Het onderzoek is uitdagend, vooral door de tijdsdruk en logistieke aspecten, maar de positieve terugkoppeling van patiënten geeft veel voldoening. We hopen de inclusie snel af te ronden en bij positieve resultaten het programma breder te implementeren. Het belangrijkste is dat we blijven kijken naar wat het beste werkt voor elke individuele patiënt. Zo is het in de toekomst misschien nodig om te kijken welke patiënten baat hebben bij een intensief prehabilitatieprogramma en welke patiënten zelf, door middel van adviezen, kunnen prehabiliteren. Momenteel is de vergoeding van prehabilitatie uit de basisverzekering een hoogoplopend punt van discussie vanwege het gebrek aan gerandomiseerde studies, de ENHANCE studie zal daarom veel impact hebben zodra het is afgerond."